

О.В. ГУДИМА,
студентка, Національний університет харчових технологій,
Ю.Г. ЛЕВЧЕНКО,
к.е.н., доцент, Національний університет харчових технологій

Основні стратегії розвитку аграрного сектору України

Аграрний сектор займає досить важливе місце в економіці країни. Він є важливою стратегічною галуззю національної економіки, що забезпечує продовольчу безпеку та продовольчу незалежність нашої держави, дає значній частині населення країни робочі місця. Ефективне функціонування всього господарства і добробут людей напряму залежать від рівня розвитку аграрного сектору в країні.

Ключові слова: аграрний сектор, стратегія розвитку аграрного сектору, сільське господарство, рослинництво.

Е.В. ГУДИМА,
студентка, Национальный университет пищевых технологий,
Ю.Г. ЛЕВЧЕНКО,
к.э.н., доцент, Национальный университет пищевых технологий

Основные стратегии развития аграрного сектора Украины

Аграрный сектор занимает достаточно важное место в экономике страны. Он является важной стратегической отраслью национальной экономики, обеспечивает продовольственную безопасность и продовольственную независимость нашего государства, дает значительной части населения страны рабочие места. Эффективное функционирование всего хозяйства и благосостояние людей напрямую зависят от уровня развития аграрного сектора в стране.

Ключевые слова: аграрный сектор, стратегия развития аграрного сектора, сельское хозяйство, растениеводство.

О. ГУДУМА,
student, National University of Food Technologies,
Y. LEVCHENKO,
candidate of economic sciences, National University of Food Technologies

Basic strategies of development of the agricultural sector in Ukraine

The agricultural sector has a very important place in the economy. It is an important strategic sector of the national economy, ensuring food security and food independence of our country, giving large part of the working places. Effective functioning of the entire economy and people's welfare depends on the level of development of the agricultural sector in the country.

Keywords: agricultural sector, development strategy for the agricultural sector, agriculture, crop.

Постановка проблеми. Задля ефективного розвитку аграрного сектору економіки України має бути розроблена чітка стратегія, спрямована на формування ефективного соціально спрямованого сектору економіки держави, здатного задовольнити потреби внутрішнього ринку та забезпечити провідні позиції на світовому ринку сільськогосподарської продукції та продовольства на основі закріплення його багатокладності, що на даному етапі розвитку вимагає пріоритету формування різних категорій господарств.

Аналіз досліджень та публікацій з проблеми. Аналіз джерел свідчить, що задля подальшого стрімкого розвитку сільськогосподарського виробництва державою була розроблена стратегія розвитку аграрного сектору України з чітко визначеними принципами та цілями, яка має бути реалізована до 2020 року.

Метою статті є обґрунтування основних напрямів розвитку аграрного сектору економіки України для подолання основних проблем та управління якістю продукції галузі за рахунок впровадження ефективних стратегій розвитку.

Виклад основного матеріалу. Сільськогосподарське виробництво є досить важливою сферою суспільного виробництва, оскільки воно забезпечує населення необхідними продуктами харчування та основною сировиною для їхнього виробництва. Саме тому розробка стратегій розвитку аграрного сектору є необхідним заходом для покращення добробуту населення країни та подальшого прогресу суспільного виробництва.

На розвиток аграрного сектору країни впливають певні специфічні особливості, такі як:

1. Сільське господарство напряму залежить від стану кліматичних та погодних умов.

2. Основним засобом виробництва в даній галузі є земля. А отже, ефективність сільськогосподарського виробництва залежить від якості землі. Вона характеризується такими показниками, як родючість, рельєф та розташування.

3. Земля має властивість виснажуватись у процесі користування нею, але інколи може не зменшувати, а навпаки – збільшувати свою родючість.

4. Також основною особливістю в сільському господарстві є залежність від різноманітних біологічних процесів. Це накладає на виробничий процес межі певного періоду.

5. Іншою особливістю є сезонність виробництва. Така особливість зазвичай призводить до коливання та перепаду цін на продукцію сільського господарства.

6. Не менш важливою особливістю є те, що дана продукція зазвичай має малі строки зберігання і з часом втрачає свою якість. Даний чинник має досить високий вплив на ціноутворення продукції сільського господарства.

7. Сільськогосподарське виробництво пов'язане з навколишнім середовищем. Тобто за певних умов організації виробництва така діяльність може завдавати значну шкоду навколишньому середовищу.

Аграрний сектор України з його базовою складовою, сільським господарством є системоутворюючим в національній економіці, формує засади збереження суверенності держави – продовольчу та у визначених межах економічну, екологічну та енергетичну безпеку, забезпечує розвиток техноло-

МАКРОЕКОНОМІЧНІ АСПЕКТИ СУЧАСНОЇ ЕКОНОМІКИ

гічно пов'язаних галузей національної економіки та формує соціально-економічні основи розвитку сільських територій. Окрім стабільного забезпечення населення країни якісним, безпечним, доступним продовольством, аграрний сектор України безперечно спроможний на вагомий внесок у вирішення світової проблеми голоду. Подальше входження до світового економічного простору, посилення процесів глобалізації, лібералізації торгівлі вимагають адаптації до нових та постійно змінних умов, а відповідно – подальшого удосконалення аграрної політики. Український аграрний сектор з потенціалом виробництва, що значно перевищує потреби внутрішнього ринку, є ланкою, що, з одного боку, може стати локомотивом розвитку національної економіки та її ефективною інтеграції у світовий економічний простір, а з іншого – зростання доходів, задіяного в аграрній економіці сільського населення, що становить понад третину всього населення країни, дати мультиплікативний ефект у розвитку інших галузей національної економіки [2].

У 2013 році Міністерством аграрної політики та продовольства України була розроблена стратегія розвитку аграрного сектору України. Вона спрямована на створення організаційно-економічних умов для ефективного розвитку аграрного сектору на основі єдності економічних, соціальних та екологічних інтересів суспільства для стабільного забезпечення населення країни якісним, безпечним, доступним продовольством та промисловості сільськогосподарською сировиною і має бути реалізована до 2020 року.

Дана стратегія ставить перед собою такі цілі:

- гарантування продовольчої безпеки держави;
- забезпечення прогнозованості розвитку та довгострокової стійкості аграрного сектору на основі його багатокладності;
- сприяння розвитку сільських поселень та формування середнього класу на селі через забезпечення зайнятості сільського населення та підвищення їх доходів; підвищення інвестиційної привабливості галузей аграрного сектору та фінансової безпеки сільськогосподарських підприємств;
- підвищення конкурентоспроможності продукції, ефективності галузей, стабільність ринків;

– розширення участі України у забезпеченні світового ринку продукцією сільського господарства та продовольства;

– раціональне використання сільськогосподарських земель та зменшення техногенного навантаження аграрного сектору на довкілля.

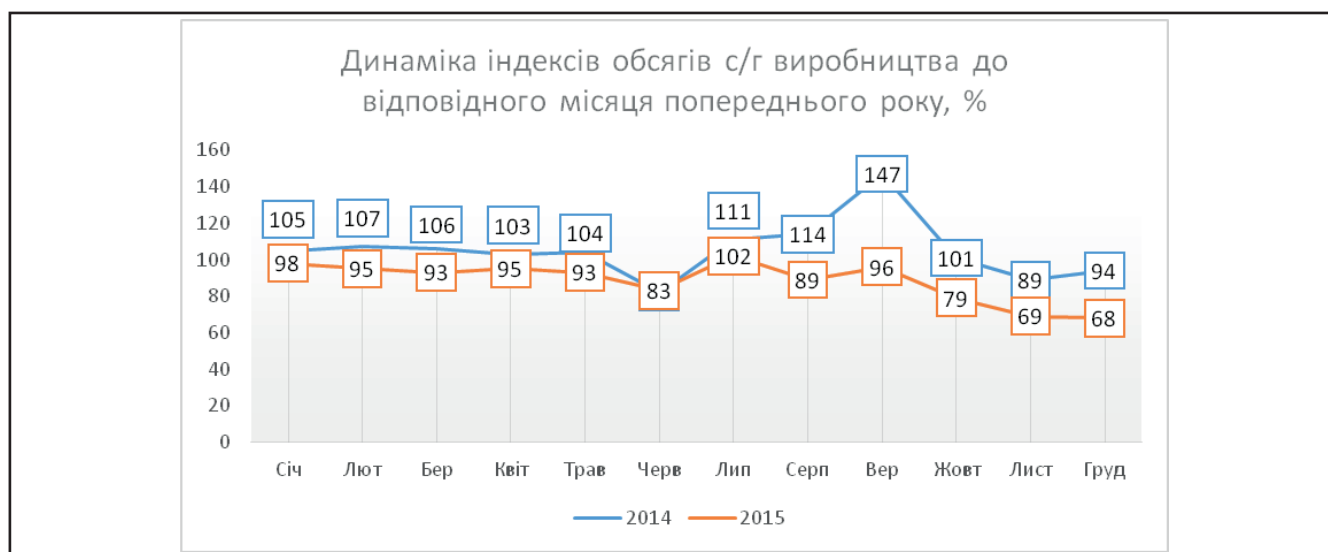
Пріоритетними напрямками розвитку є забезпечення продовольчої безпеки держави, вирішення проблем у земельних відносинах, фінансовій політиці та підвищення конкурентоспроможності продукції сільського господарства та продовольства.

Механізм реалізації даної стратегії полягає в розробленні, ухваленні та запровадженні Державної програми розвитку аграрного сектору економіки на період до 2020 року, яка за структурою відповідатиме стратегії розвитку, визначатиме шляхи та способи реалізації її завдань по кожному із пріоритетних напрямів, міститиме перелік заходів, обсягів і джерел фінансування, очікуваних результатів (індикаторів), строків та відповідальних виконавців зі сторони Уряду та партнерів зі сторони учасників ринку.

Моніторинг, контроль та оцінку реалізації стратегії здійснює Міністерство аграрної політики та продовольства України. До моніторингу з метою дотримання об'єктивності та неупередженості залучатимуться наукові установи, неурядові організації та незалежні інститути. Оцінка ефективності реалізації стратегії ґрунтуватиметься на результатах виконання вищезазначеної державної програми [2].

Щодо економічних показників діяльності аграрного сектору України за 2015 рік, то згідно зі статистичними даними Міністерства аграрної політики та продовольства України сукупний індекс витрат на виробництво сільськогосподарської продукції за січень–грудень 2015 року порівняно з аналогічним періодом минулого року становив 150,9%. У тому числі продукції рослинництва – 146,7%, а продукції тваринництва – 159,8%.

Динаміка індексів обсягів сільськогосподарського виробництва у січні–грудні 2015 року порівняно з аналогічним періодом минулого року становила 92,5%. Серед сільськогосподарських підприємств – 94,8%, а у господарствах населення – 95,7%.

Джерело: Державна служба статистики України [3].

Сукупний індекс витрат на виробництво сільськогосподарської продукції за січень–грудень 2015 року порівняно з аналогічним періодом минулого року становив 150,9%. У тому числі продукції рослинництва – 146,7%, а продукції тваринництва – 159,8%.

Щодо показника заробітної плати у сільськогосподарському господарстві – то у грудні 2015 року спостерігається збільшення на 26,5% порівняно з аналогічним періодом минулого року.

Проаналізувавши показник валового збору, можна зробити висновок, що простежується зменшення валового збору майже всіх культур у 2015 році порівняно з 2014 роком. Так, наприклад, показник валового збору зернових та зернобобових зменшився на 6% у 2015 році порівняно з 2014 роком, валовий збір цукрових буряків – на 34%, картоплі – на 12%. Збільшення показників валового збору спостерігається лише у соняшника – збільшення на 10% і сої – на 1,3%.

На жаль, показники урожайності за аналізований період також демонструють негативну тенденцію. Збільшилася лише урожайність ріпаку – 4%, соняшників – на 16% та плодів та ягід – на 9%.

Аналізуючи урожайність зернових культур за період з 2013 по 2015 рік, можна стверджувати, що урожайність пшениці, ячменю та кукурудзи стабільно збільшувалась за період 2013–2014 років: пшениця – на 11%, ячмінь – на 28,6%, а кукурудза – на 2%. Проте вже в період 2014–2015 років простежується спад урожайності всіх зернових культур на 3–5%.

Стан фінансування аграрного сектору за рахунок державного бюджету на кінець 2015 – початок 2016 року становив:

1. Кредити фермерським господарствам у розмірі 25,6 млн. грн.

2. На розвиток Аграрного фонду спрямовано 71,7 млн. грн.

3. Фінансова підтримка заходів АПК шляхом здешевлення кредитів: залучено пільгових кредитів на суму 7,8 млрд. грн. для 630 сільськогосподарських підприємств. Серед них 67% – на розвиток рослинництва і 33% – на розвиток тваринництва.

4. Фінансова підтримка підприємств АПК за рахунок місцевих бюджетів становила 114,7 млн. грн. (81,7% від передбаченого).

5. Залучення кредитів сільськогосподарськими підприємствами – 115,5 млрд. грн. (за даними НБУ на 01.12.2015) [3].

Аналіз зовнішньоекономічної торгівлі продукцією сільськогосподарських підприємств наведений в таблиці.

Основні країни, в які експортують вітчизняну продукцію сільського господарства:

1. Китай – 8,4%.

2. Індія – 7,4%.

3. Єгипет – 6,9%.

4. Іспанія – 5,8%.

5. Туреччина – 5,2%.

6. Італія – 4,0%.

7. Нідерланди – 3,9%.

8. Саудівська Аравія – 3,2%.

9. Польща – 3,2%.

10. Іран – 3,0%.

Ключові проблеми розвитку аграрного сектору економіки України:

– нерівномірність розвитку різних форм господарювання (укладів) при послабленні позицій середньорозмірного виробника внаслідок створення для різних за розмірами та соціальним навантаженням економічних суб'єктів формально однакових, але не рівних умов господарювання;

– недостатність нормативно-правових засад та відсутність мотивації до кооперації та укрупнення дрібних сільськогосподарських виробників в рамках сільських громад, низька товарність виробництва продукції, ослаблення економічного підґрунтя розвитку сільських громад;

– нестабільні конкурентні позиції вітчизняної сільськогосподарської продукції та продовольства на зовнішньому ринках через незавершення процесів адаптації до європейських вимог щодо якості та безпечності сільськогосподарської сировини та харчових продуктів;

– низькі темпи техніко-технологічного оновлення виробництва;

– ризики збільшення виробничих витрат через зростання зношеності техніки, переважання використання застарілих технологій, при зростанні вартості невідновлювальних природних ресурсів у структурі собівартості;

– значні втрати продукції через недосконалість інфраструктури аграрного ринку, логістики зберігання; відсутність мотивації виробників до дотримання агроекологічних вимог виробництва;

– обмежена ємність внутрішнього ринку сільськогосподарської продукції та продовольства, обумовлена низькою платоспроможністю населення;

– недостатня ефективність самоорганізації та саморегулювання ринку сільськогосподарської продукції та продовольства, складність у виробленні консолідованої позиції сільськогосподарських товаровиробників у захисті своїх інтересів; непоінформованість значної частини сільськогосподарських виробників про кон'юнктуру ринків та умови ведення бізнесу в галузі;

– незавершеність земельної реформи [2].

Показники зовнішньоекономічної торгівлі продукцією сільськогосподарських підприємств

	Всього	Питома вага, %
Експорт	13 226,9	100
Продукція рослинництва	13 813,3	93,4
Продукція тваринництва	968,1	6,6
Імпорт	3376,3	100
Продукція рослинництва	3029,7	80,6
Продукція тваринництва	730,8	19,4
Сальдо	+11 020,9	
Зовнішньоторговельний обіг	18 541,8	

Джерело: Державна фіскальна служба України, Державна служба статистики України [4].

Висновки

Дослідження стану аграрного сектору України дозволило виявити проблеми, які потребують вирішення та удосконалення стратегії розвитку аграрного сектору. Проаналізовані результати впровадження в 2013 році стратегії аграрного розвитку і виявлено негативну динаміку обсягів сільськогосподарського виробництва, а також урожайності багатьох культур за аналізований період (2014–2015 роки).

Список використаної літератури

1. Закон України «Про основні засади державної аграрної політики на період до 2015 року».
2. Офіційний сайт Міністерства аграрної політики та продовольства України. Режим доступу: <http://minagro.gov.ua/>
3. Офіційний сайт Державної служби статистики України. Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
4. Офіційний сайт Державної фіскальної служби України. Режим доступу: <http://sfs.gov.ua/>

А.С. ІВАНЧЕНКО,
студентка, Національний університет харчових технологій,
Ю.Г. ЛЕВЧЕНКО,
к.е.н., доцент, Національний університет харчових технологій

Стан та тенденції українського експорту аграрного сектору на європейському ринку

У сучасних умовах розвитку глобалізаційних та інтеграційних процесів входження України до світової економічної спільноти є досить вагомим пріоритетом розбудови країни. Тому відносини з Європейським Союзом набувають для України особливого значення при визначенні власних перспектив і напрямів підвищення рівня міжнародних торговельних комунікацій та конкурентоспроможності продукції вітчизняної економіки загалом та аграрного сектору зокрема.

Ключові слова: європейський ринок, аграрний сектор, зовнішня торгівля, експорт, імпорт, безмитна квота, зовнішньоторговельний оборот, європейський стандарт, іноземні інвестиції.

А.С. ІВАНЧЕНКО,
студентка, Национальный университет пищевых технологий,
Ю.Г. ЛЕВЧЕНКО,
к.э.н., доцент, Национальный университет пищевых технологий

Состояние и тенденции украинского экспорта аграрного сектора на европейском рынке

В современных условиях развития глобализационных и интеграционных процессов входение Украины в мировое экономическое сообщество является достаточно весомым приоритетом развития страны. Поэтому отношения с Европейским союзом приобретают для Украины особое значение при определении собственных перспектив и направлений повышения уровня международных торговых коммуникаций и конкурентоспособности продукции отечественной экономики в целом и аграрного сектора в частности.

Ключевые слова: европейский рынок, аграрный сектор, внешняя торговля, экспорт, импорт, беспошлинная квота, внешнеторговый оборот, европейский стандарт, иностранные инвестиции.

А. IVANCHENKO,
student, National University of Food Technologies,
Y. LEVCHENKO,
candidate of economic sciences, National University of Food Technologies

In modern conditions of globalization and integration processes Ukraine's entry into the global economic community is important enough priority of the developing of country. Therefore, the relations with the European Union acquire a special significance to Ukraine in determining of own perspectives and ways of increasing the level of international trade communication and competitiveness of the national economy in general and the agricultural sector in particular.

Keywords: European market, agrarian sector, foreign trade, export, import, duty-free quota, external trade, European standard, foreign investments.

Постановка проблеми. Розширення доступу до зовнішніх ринків Європейського Союзу та налагодження стійких взаємовигідних торговельних відносин компенсують для вітчизняних товаровиробників негативні наслідки різкого спаду купівельної спроможності всередині країни. В майбутньому розширення експорту українських товарів на західноєвропейський ринок може стати одним із головних факторів прискореного росту валового внутрішнього продукту України. Тому запорукою досягнення зазначених вище результатів є комплексний аналіз стану та тенденцій, що склалися у сфері зовнішньоторговельної діяльності України

з альянсом, зокрема в аграрному секторі, стрімкий розвиток якого є надзвичайно вигідним для вітчизняної економіки.

Аналіз досліджень та публікацій з проблеми. Теоретичні дослідження інтеграційних процесів до Європейського Союзу та економічних проблем, пов'язаних з ними знайшли своє відображення у наукових працях таких зарубіжних та вітчизняних вчених, як Б. Колер–Кох, Г. Волес, О.М. Кириченко, Ю.В. Макогон, Г.Н. Клишко, О.О. Пономаренко, Ю.В. Мислюк, В.С. Будкін, А.С. Гальчинський, В.О. Філіпчук та ін.

Метою статті є аналіз сучасного стану та тенденцій зовнішньоторговельних відносин України з Європейським Со-